List 14. **NOVICE** Tečaj LV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. aprila 1897.

Politiški oddelek.

Dve jezikovni naredbi.

Kakor poročajo časopisi, je vlada pripravila dve jezikovni narebi za Češko in Moravsko. Vlada izda jezikovno naredbo zaradi tega za vsako deželo posebej, da se ne pokaže, da morda odobrava češko državno pravo in priznava celokupnost dežel češke krone. Obe jezikovni naredbi ste jednaki po bistveni vsebini, samo štilizacija se nekoliko razlikuje.

Ti dve naredbi imata namen Čehe privleči v vladni tabor. Če vlada ž njima doseže, kar namerava, se ne ve. Vsebina teh naredeb še ni povse znana, a kar o njih prihaja v javnost, ne more posebno zadovoljevati Čehov. Vlada se je močno ozirala na Nemce. Tako se v jezikovni naredbi ne zahteva, da mora vsak državni uradnik na Češkem in Moravskem češki znati. Zadovoljujejo se s tem, da bode v večinoma nemških okrajih vsaj jeden uradnik znal češki. Od sedaj službujočih nemških uradnikov se bi nikdar znanje češčine ne zahtevalo. Novo vstopivši nemški uradniki bodo pa še le 1904. leta morali napraviti izpit iz češčine, še le od tega leta se bode zahtevalo od vsacega prosilca za državno službo znanje obeh deželnih jezikov. Pri izpitu iz češčine se pa zlasti pri manipulacijskih uradnikih ne sme posebno strogo postopati.

Jezikovni naredbi ne zadoščata željam Čehov, da se upelje tudi češki uradni jezik. Uradniki bodo morali z višjimi oblastvi in uradi zunaj dežele le nemški poslovati. Od Čehov se bode tudi zahtevalo točno znanje nemščine pri nastavljanju, dočim se je dosedaj semtertja v tem oziru malo prizaneslo.

Obe naredbi imate pred vsem le nemške koristi pred seboj. Hoče se nemščini tudi v bodoče zagotoviti neko prvenstvo in kolikor mogoče širok delokrog. Vzlic temu pa Nemci baje s to naredbo niso zadovoljni. Minoli teden je grof Badeni bil k sebi povabil tri ministre, nekaj čeških in nemških poslancev in je Nemce skušal pridobiti za ti jezikovni naredbi. Nemci so pa oporekali, da bi se v nemških okrajih tudi češki poslovalo in od uradnikov zahtevalo tudi znanje češčine. Pretili so baje celo, da ostavijo češki deželni zbor, ako bi se jezikovni naredbi razglasili. Ker tudi Čehi niso bili povse zadovoljni, se je baje stvar za nekaj časa odložila. V tem bode vlada skušala o tej stvari sporazumeti Nemce in Čehe. To se jej pa težko posreči. Grof Badeni je pokazal, da hodi popolnoma po potih svojih prednikov. Slovanščini je pripravljen dovoliti nekaj pravic v deželah, v katerih se nadvladje nemštva itak več ohraniti ne bode dalo. Kjer pa imajo Nemci še vso moč, ondu se pa vlada za Slovane ne zmeni. Gotovo bi bilo le pravično, da se je podobna naredba izdelala tudi za Šlezijo in naše slovenske dežele. Še le v Šleziji bi jezikovna naredba zares Slovanom koristila, dočim se na Češkem in Moravskem največ priznava samo to, kar je že sedaj v navadi. Badenijeva vlada si je menda postavila za svojo nalogo varstvo nemške posesti, kakor jo razumevajo Nemci.

Zato pa moramo jako dvomiti, da bi se doseglo sporazumljenje mej Čehi in vlado. Čehi vendar ne morejo svojih bratov v Šleziji prepustiti Nemcem na milost in nemilost. Seveda jezikovni naredbi za Šlezijo bi se Nemci še bolje upirali. Katera vlada se o takih stvareh še le z Nemci pogaja, za Slovane gotovo ničesa storila ne bode. Nemci gotovo ne bodo nikdar pritrdili slovanskim zahtevam, naj so še tako pravične.

Nemci po nečem drugem ne hrepene, da ohranijo gospodstvo v Avstriji. V onih pokrajinah, kjer niso dovolj močni, da bi sami vladali, so pripravljeni Slovanom kako trohico odstopiti, a to le zategadel, da si še bolje utrdijo svoj upliv. Kjer pa imajo moč v rokah, ondu pa o kaki pravičnosti niti slišati ne hote. Le poglejmo na Koroško, kjer Nemci Slovencem še ljudskih šol ne privoščijo.

Vlada je tudi nam Slovencem delala v narodnem oziru razne obljube, a kakor se kaže, sedaj misli na vse to pozabiti. Minister Gleispach je obetal, da bode skrbel,

da bode na Goriškem se gledalo, da pride toliko Slovencev mej porotnike, da bodo slovenske zatožence sodili porotniki, ki slovenski znajo, da ne bode treba tolmačev, a storil pa menda ni ničesa odločnega. Tudi vlada ničesa ne stori, da bi prisilila goriški in tržaški magistrat in druge oblasti na Primorskem, da bi spoštovale narodno jednakopravnost. Le povsod se vidi, da tudi sedanji vladi nedostaje dobre volje, pripomoči ustavnim določbam do prave veljave. Zato pa moramo reči, da smo zgubili že mnogo zaupanja, katerega smo sprva imeli v Badenijevo vlado.

Politični pregled.

Državni zbor se je sešel v soboto. V prvi seji so poslanci storili obljubo in sicer Slovenci v slovenščini. Predsedoval je tej seji najstarejši poslanec Proskowetz. V ponedeljek se je otvoril državni zbor s prestolnim govorom. V njem se napovedujejo mnogobrojne predloge zlasti socijalnega in narodnogospodarskega značaja. Obeta se, da bode vlada tudi skrbela za povzdigo omike. Posebno se pa pozivlja na domoljubje poslancev, naj hitro rešijo predloge, ki se tičejo razmer z Ogersko. Prestolni govor pa ne omeni niti besedice o tem, kako misli vladati sedanja vlada, konservativno ali liberalno. Grof Badeni še menda sam ni prav na jasnem. Končno se izraža v prestolnem govoru nada, da se posreči mirno urediti stvari na Jutrovem. — V torek so češki in hrvaški poslanci s posebno izjavo zavarovali svoje zgodovinske pravice. To je pa razdražilo češke socijaliste, ki so ugovarjali, da se vedno vlačijo stari pargameni na dan. Vsa država naj se preustroji po potrebah novejšega časa. Mladočehi so seveda zavračali socijalistične napade na češko pravo. Hudo so socijalisti govorili tudi pri predlogu, da naj se izpusti zaprti gališki poslanec Šajer. Dašinski je rekel, da se bodo socijalisti maščevali za kri, ki je tekla pri volitvah v Galiciji. Pri volitvah je v Galiciji 8 ljudij ubitih, več pa ranjenih.

Jugoslovanski klub se najbrž ne oživi ali vsaj v tem obsegu ne, kakor je bilo pričakovati. Naša katoliška stranka ne mara za tak klub, kateremu bi bila podlaga narodnost. Pred volitvami gospodje niso hoteli tega naravnost povedati, ker so se vendar le bali, da bi jih potem narod ne volil. Sedaj, ko so voljeni, pa lahko odločneje pokažejo svojo barvo.

Preziranje Čehov. — Sedanji pravosodni minister grof Gleispach kaj rad imenuje nemške uradnike. Praško nadsodišče je razdeljeno v nemški in češki senat. V nemški senat se ne imenuje noben Čeh, da celo noben Nemec, ki češki zna. V češki senat pa zlasti sedanji pravosodni minister imenuje skoro same za silo češčine vešče Nemce. Tako je v češkem senatu že skoro polovica Nemcev. Na ta način pač vlada ne more pridobiti zaupanja Čehov. Če bodo Čehi v opoziciji v novi zbornici, bode tega mnogo kriv pravosodni minister Gleispach.

Šleški Poljaki zahtevajo od svojega poslanca Swiežega, naj z vso odločnostjo zahteva, da se poljski gimnaziji v Tešinu prizna pravica javnosti. Ko bi pa pri drugih poljskih poslancih ne našel dovolj podpore, naj pa nikar ne vstopi v poljski klub.

Schönererjeva izvolitev. — Berolinska „Deutsche Zeitung“ je nenavadno vesela, da je voljen Schönerer v avstrijski državni zbor. Schönerer je prvi v Avstriji razvil svoj nemškonarodni program. On je nemškonaroden in nič druzega. V Nemčiji se morajo veseliti uspeha tega moža. Schönererjanci zahtevajo tesno zvezo Avstrije z Nemčijo. Schönerer in njegovi pristaši se drže načela: Jezik in rod sta naravna meja državam. To je pač precej jasno povedano. Schönererjanci hočejo, da nemški del Avstrije pride pod Nemčijo. Seveda Nemci se povsod ne drže tako strogo narodnega načela, ker bi se sicer sami morali odreči Poznanjski. — Vsekako je pomenljivo za avstrijske razmere, da se slišijo taki glasovi in da prihajajo na površje možje Schönererjevega mišljenja. S tem je očitno, da velik del avstrijskih Nemcev hrepeni po tem, da pride pod Nemčijo.

Nemčija. — Minole dni so v Nemčiji z največjim sijajem praznovali 100letnico rojstva cesarja Viljema I. združitelja sedanje velike Nemčije. Cesar je izdal manifest na vojsko in je ustanovil spominsko svetinjo. Nemški listi seveda so peli slavo Viljemu I., nikakor pa niso mogli storiti tega avstrijski zlasti slovanski, spominjajoči se predobro udarcev izza l. 1866., prizadetih Avstriji od Nemčije ravno pod vladanjem Viljema I. — Državni zbor je s 179 proti 49 glasovom vsprejel predlog liberalne stranke, da naj se izplačujejo poslancem dijete. Bo li ta predlog vsprejel tudi zvezni svet, ni gotovo. Ta predlog se je od l. 1871. že v desetič stavil in vsprejel v zbornici, a dosedaj še ni našel milosti pri zveznem svetu.

Italija. — Završile so se splošne volitve v parlament. Vlada je dobila še večjo in sigurnejšo večino, kakor jo je imela v prejšnjem parlamentu. Italija bo torej zanaprej svoj politični voz tirala po starem tiru. Značilno iz teh volitev je, da je bivši ministerski predsednik Crispi, v katerem se je razkrilo toliko sleparij, zopet voljen v parlament. To kaže kolika korumpiranost vlada v Italiji. Ne gledajo na značaj in čistost poslanca, le kdor več da, ta je pravi.

Kreta. — Blokado, katero so velevlasti izvršile, nima dosedaj nikakega posebnega vspeha. Grški poveljnik Vassos, ki je v sredini otoka s svojo vojsko, se dosedaj še prav dobro počuti. Glede pomirjenja, otoka so se velevlasti nekako pogodile. Da tudi mornarici ne bo treba v pristaniščih po suhem službe opravljati, so nekatere velevlasti mej temi tudi Avstro-ogerska poslale na Kreto po nekaj oddelkov vojakov. — Grška se sedaj za Kreto ne briga toliko, ker je poveljnik Vassos z vsem preskrbljen za najmanj 5 mesecev. Pripravlja se pa tem bolj na morebitno vojsko s Turško in zbira ob turški meji vojaške moči. — Ministerski predsednik grški je izjavil deputaciji poslancev, da vztraja na prvotnem stališču in misli le, da naj bi se uvela na Kreti taka oblast kakor ona v Bosni in Hercogovini. — Grška ima na turški meji 42.000 vojakov, Turška pa 46 000. Vendar zagotovlja turška vlada, da ne bo nikoli pričela vojske. Pripravljena pa mora biti za vsak slučaj, ker ne ve kaj namerava Grška. — Grška vlada je poslala poslanikom velevlasti noto, v kateri se protestuje proti blokadi Krete. V tej noti se v prvi vrsti naglaša, da je sedaj nemogoč dovoz živil na Kreto, da krečansko prebivalstvo dobiva svoj živež največ od zunaj in si torej smatra grška vlada za nujno dolžnost, z ozirom na vezi, ki jo vežejo s tem prebivalstvom, apelovati na človekoljubno čustvo velevlastij. — Da je Grška na vse pripravljena, kaže tudi to, da je prestolonaslednik sam odpotoval k armadi v Tesalijo in prevzel poveljstvo. — Velevlasti prete Grški in Turški z ultimatumom, če namreč ne odzoveta svojih čet z otoka Krete. Zapretiti hočejo obema vladama, da se vporabijo nasproti obema državama najstrožja sredstva v dosego tega namena. Turčija je baje pripravljena vse storiti, kar velevlasti zahtevajo, le Grška mora pričeti. Ker pa vstraja pri svojem započetem koraku, se ne ve kaj pride.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

XV. Zbornični svetnik Franc Hren poroča v odsekovem imenu, da je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani, z dopisom z dne 16. februvarija 1897, št. 1253 naznanilo zbornici, da koncem marcija 1897 poteče triletna poslovna doba trgovskim prisednikom Jos. Luckmannu, Fr. Ks. Sovan-u in Avgust Skabernetu. Poleg teh je trgovski prisednik Jos. Kordin l. 1895. umrl. V nameščenje teh za trgovinsko sodišče določenih 4 prisednikov prosi c. kr. deželno sodišče zbornico, da ji v zmislu ukaza ministerstvo za pravosodje in trgovino z dne 3. decembra 1864. štev. 89 drž. zak. predlaga 6 trgovcev ali javnih družabnikov kake trgovinske družbe, ki stanujejo v Ljubljani, so v trgovinskem registru vpisani in ki izjavijo, da sprejmejo to častno mesto. V ostalem morajo predlaganci imeti vsa svojstva, ki jih usposabljajo biti voljenim v trgovsko in obrtniško zbornico. Dosedanji prisedniki se smejo zopet izvoliti, če imajo navedene lastnosti.

S 1. januvarijem 1898. stopi novi pravilnik sodne oblasti in novi civilni pravdni red (zakon z dne 1. avgusta 1895, št. 111 in 113 drž. zak.) v veljavo. Po § 7. pravilnika sodne oblasti bo opravljal pri deželnih sodiščih, ki izvršujejo sodstvo v trgovskih zadevah, v pravnih stvareh sodstva za sporne zadeve, mesto enega senatnega uda strokovnjaški lajiški sodnik iz trgovskega stanu, ki se bo imel vseh javnih in ustnih obravnav udeleževati z odločilnim glasom in v slučajih § 61. in nasl. opravilnika sodne oblasti nastopiti kot sodnik. Tako se bo delokrog lajiškega sodnika iz trgovskega stanu v primeri s sedanjim delokrogom kvalitativno in kvantitativno izdatno razširil. Po § 20. sodnouredbenega zakona z dne 27. novembra 1896. št. 217 drž. zak. so natančnejši predpisi o načelih, po katerih se je ravnati pri predlaganju strokovnjaških lajiških sodnikov iz trgovskega stanu, o razmerju, v katerem se je pri predlogih takega lajiškega sodnika ozirati na osebe v dotičnih trgovinah, pridržani poznejšim ukazom. Vendar pa priporoča c. kr. deželno kot trgovsko sodišče, da bi trgovska in obrtniška zbornica že sedaj preudarjala te daleč segajoče določbe omenjenih zakonov in se nanje ozirala pri svojem predlogu. Odsek predlaga: Zbornica naj v predlog za nameščenje prisednikom pri trgovskem sodišču vsprejme nastopne gg.: Jos. Luckmann-a, Fr. Ks. Souvan-a, Avg Skaberneta, Iv. Perdan-a, Alfred Ledenik a, Iv. Baumgartnerja. — Predlog se sprejme.

Javne seje dne 18. marca 1897. so se pod predsedstvom zbornicnega predsednika Ivana Perdana in v navzočnosti vladnega komisarja, c kr. deželnovladnega svetnika dr. pl. Rüling-a, udeležili naslednji zbornični člani: Ivan Baumgartner, Oroslav Dolenec, Andrej Gassner, Franc Hren, Janko Kersnik, Anton Klein, Franc Kollmann, Ivan Krajec, Josip Kušar, Josip Lenarčič, Alojzij Lenček, Karol Luckmann, Franc Omersa. Karol Pollak, Josip Rebek, Fr. Ksav. Souvan, Feliks Stare, Filip Supančič in Jernej Žitnik.

Zbornični predsednik otvori sejo in pripomni, da so trije gospodje opravičili svojo odsotnost z boleznijo eden pa z neodložljivimi opravki. Predno se je prešlo k dnevnemu redu, je naznanil vladni zastopnik, da je Nj. prevzvišenost gosp. trgovinski minister z ukazom z dne 13. marca 1897, št. 13574, potrdil zopetno izvolitev g. Iv. Perdan-a, predsednikom in gosp. Antona Kleina, podpredsednikom trgovske in obrtniške zbornice za l. 1897. in je ob ednem blagovolil na znanje vzeti zopetno izvolitev g. Iv. Baumgartner ja provizoričnim predsednikom zbornice za omenjeno dobo.

I. Predsednik prebere dopis gosp. c. kr. deželnega predsednika z dne 23. januvarija 1897, št. 500, vsled katerega se v izvršbo Najvišjega patenta z dne 22. januvarija 1897 razpisujejo splošne nove volitve za poslansko zbornico državnega zbora in se je za volilni zbor trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani določil 18. marc 1897. Volitev se ima po odredbi c. kr. deželnega predsednika vršiti ta dan v zbornični pisarni, se ima ob 5. uri popoludne pričeti in je glasovanje ob 6. uri zvečer zaključiti Ko je prečital predsednik dopis se je zbornica konstituirala kot volilna komisija in je volila predsednikom gosp. zborničnega predsednika Iv. Perdan-a. Zapisnik je v smislu § 54 državnozborskega volilnega reda vodil zbornični tajnik. Ko je predsednik v smislu § 40. državnozborskega volilnega reda (zakon z dne 14. junija 1896, drž. zak. št. 169) opozoril volilce, je prebral § 19. državnozborskega volilnega reda z dne 2. aprila 1873, drž. zak. št. 41 in §§ 20. in 22 *a)* volilnega reda (zakon z dne 14. junija 1896, drž. zak. št. 169, in ni nikdo ničesar pripomnil, je predsednik vodstvo glasovalnega seznama poveril članu volilne komisije Jos. Lenarčiču. Potem se je pričelo z glasovanjem in se je isto izvršilo v smislu §§ 41. in 42. zakona z dne 14. junija 1896. drž zak. št. 169. in § 43. deželnozborskega volilnega reda z dne 2. aprila 1873, drž. zak. št. 41. Oddajanje glasov se je končalo ob 6. uri zvečer. Pred glasoštetjem so se glasovnice v volilni posodi pomešale in seštele. Po glasovalnem seznamu in zapiskih v volilnem imeniku je bilo oddanih 20 glasovnic. Člana volilne komisije Iv. Baumgartner in Alojzij Lenček sta vodila po jeden po § 44. volilnega reda prirejeni glasovni imenik. Izid završenega glasovanja je predsednik takoj naznanil. Na gosp. Josipa Kušarja glasilo se je 18 glasovnic in na gosp. c. kr. deželnosodnega svetnika Iv. Vencajza 2. Ker zbornica voli skupno z mestom ljubljanskim enega poslanca, se je skupni izid razkazal v smislu § 52. in so se vsi volilni akti zapečateni izročili gosp. vladnemu komisarju. (Konec sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Avstro-ogerski železniški promet. L. 1896. se je na avstro-ogerskih železnicah vozilo 157,786 097 osob in prepeljalo 121,247.008 ton blaga. L. 1895. se je vozilo 158,232.833 osob in prepeljalo 113,199.885 ton blaga. Obojni dohodki so znašali 1896. l. 374,584.229 gld. in 1895. l. 352,346.967 gld. Ker je povprečna skupna dolžina avstro-ogerskih železnic znašala 1896. l. 30.987 *km*, l. 1895 pa 29.848 *km*, je bilo povprečnih dohodkov za 1 *km* 1896. l. 12.088 gld., l. 1895 pa 11.805 gld.

Premog na Ogerskem. L. 1896. se je dobilo na Ogerskem okrog 49,700.000 meterskih centov l. 1895 pa 46,514.000 meter. centov premoga. Uvoz je znašal 17,018.000 meterskih centov. V celi deželi se je torej porabilo 65,000.000 meterskih centov premoga.

*

Dobivanje premoga. Največ premoga se v Evropi dobiva v Veliki Britaniji in sicer se ga je l. 1895. dobilo 189,661.000 ton, v Nemčiji 79.169 000, v Franciji 27,583.000 in v Belgiji skoro ravno toliko kakor v Franciji. V zjedinjenih državah amerikanskih se ga je v l. 1893 do 1895 dobilo povprečno 162,000.000 ton. Precej bogate na premogu so tudi angleške naselbine. V vzhodni Indiji se je l. 1895 dobilo 3,538.000 ton.

Kmetijstvo.

Pospeševanje vinoreje na Kranjskem.

Deželni odbor je deželnemu zboru predložil v minolem zasedanju naslednje obširno poročilo o pospeševanju vinoreje na Kranjskem:

I. Razširjanje trtne uši na Kranjskem.

C. kr. deželna vlada izročila je z dopisom z dne 30. decembra 1896, št. 20103, deželnemu odboru poročilo tehničnega voditelja del za uničenje trtne uši, Bohuslava Skalickega, iz katerega poročila je posneti, da se je trtna uš tudi 1895. leta razširjevala in 233 87 *ha* na novo okužila, tako, da je od v katastru kot vinogradi vpisanih 10836 *ha* uže 7888·43 *ha* okuženih in večinoma uničenih, in sicer v političnem okraji

a) krškem	od 4474 *ha*	3117·65 *ha*	= 74·69 %
b) novomeškem	„ 2972 „	1570·63 „	= 52·08 %
c) črnomaljskem	„ 2189 „	2105·32 „	= 96·1 %
d) postojinskem	„ 1201 „	870·96 „	= 72·05 %

Od skupnega vinogradarskega površja bilo je koncem leta le še 2947·57 *ha* neokuženih. Dočim vinogradi v novomeškem okraji še vedno, čeravno malo donašajo, so isti v črnomaljskem okraji večinoma popolnem uničeni. Uzrok temu opustošenju je pač to, da je podnebje v črnomaljskem okraji gorkeje in suheje, da so se vinogradi slabeje obdelovali in da je vinogradno ozemlje bolj skupno.

Razun trtne uši prikazovale so se pa tudi razne druge bolezni, med temi strupena rosa, črni palež, grojzdna plesnoba in drugi trtni kvarljivci.

II. Nasaditve z ameriškimi trtami in uzorni vinogradi.

A. Državne trtnice.

1. Slap v političnem okraji postojinskem. Ta trtnica se je ustanovila leta 1890., obsega sedaj 58 *a* 49 m^2 ter je zasajena s ključi trte Rupestris monticola in Rupestris metallica, Solonis, Riparia souvage in Riparia portalis; vsega skupaj je 8852 trt, ki so za pridelovanje ključev. Razun tega je v trtnici še 1788 požlahtnenih, uže rodečih trt. Neposredno rodeče trte so se iztrebile ter se nadomestile s trto Solonis in Monticola. Zaradi suše pridelalo se je le 68000 ključev, dočim se je računalo najmanj na 88000. Ker pa se v tej trtnici ne pridela zadostno število ključev in bilf (korenjakov), pritrdilo je visoko c. kr. poljedeljsko ministerstvo po nasvetu tehniškega voditelja, da se v svrho pridobitve vinograda za pridelavanje ključev vzame v najem blizu 7000 m^2 obsežna njiva.

2. Kostanjevica. Ta trtnica je prva in največja na Kranjskem; površje, obsegajoče 2 *ha* 40 *a*, zasajeno je s 14700 korenjaki, jeden del pa se rabi kot trtnica. Tudi v tej trtnici sta strupena rosa in črni palež trtam močno škodovala.

3. Drašiče pri Metliki. Ta trtnica ima 1 *ha* 28 *a* 46 m^2 površine s 3841 trtami različnih vrst. V vzglednem vinogradu zasadilo se je spomladi 675 požlahtnenih trt, katere je podaril deželni odbor. Za nasaditev, ki se bo nadaljevala prihodnjo spomlad, preskrbel je deželni odbor zopet 800 požlahtnenih bilf.

4. Črnomelj. Ta trtnica obstoji iz vinograda za pridelovanje ključev, ki se je napravil 1893. l. s površjem 61 *a* 68 m^2 s 4258 trtami, ter iz lanskega leta novo nasajenega vzglednega vinograda, ki se bode razširil.

B. Od države podpirane trtnice.

1. Drča pri Št. Jerneji. Trte se sicer po izjavi c. kr. vinarskega nadzornika nahajajo v dobrem stanji, toda ker so neposredno rodeče vrste zgubile svoj pomen, se bo vsled dotičnega nasveta tehniškega voditelja razveljavila pogodba z državo.

2. Škocijan. Ta nasaditev kmetijske podružnice se nahaja v prav dobrem stanji ter se bode razširila.

3. Št. Jernej. Ondotna kmetijska podružnica je s podporo visokega c. kr. poljedelskega ministerstva in deželnega odbora večje površje svoje trtnice zasadila z bilfami. Trtnica šteje uže nad 3700 korenjakov ter se bode morala razširiti.

Kar se tiče prometa z ameriškimi trtami z državnih in od države podpiranih trtnic, znašala je skupna zaloga spomladi 1895. l. z 278000 trtami vred, ki jih je poslalo visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo, vsega skupaj 809694 trt; med temi je bilo 557968 ključev in 251726 bilf. Od te skupne zaloge prodalo se je 242350 ključev in 183·195 bilf (62·4 %), nekaj (37·6 %) pa se jih je brezplačno oddalo. V trtnice vložilo se je 317289 trt, da se ukoreničijo, porabne oddajale so se spomladi 1896. l.; dalje se je 3540 trt zasadilo v trtnico in 13720 požlahtnilo, ostalih 24000 pa se je izpeljalo iz dežele ali pa so se kot neporabne izločile.

V obeh letih, 1894. in 1895., porabilo se je v domači deželi 1293707 trt, vinogradnikom se jih oddalo 877500, izmed teh je 797650 Riparije, skoraj 90 %. Nasproti pa se je od neposredno rodečih oddalo le 0·99 %, kar je dokaz, kako malo ceni prebivalstvo to vrsto trt. V bodoče se bodeta tudi Solonis in Rupestris monticola bolj vdomačile.

Stroški pridelovanja ključev in bilf v letih 1893., 1894. in 1895. znašajo 11670 gld. 70 kr., pri tem pa so se v poštev jemali le vinogradi za pridelovanje ključev in pa trtnice, če so uže kaj rodile.

C. Zasebne trtnice.

1. Trtnica kmetijske podružnice v Krškem. Kmetijske podružnice pripomorejo državi in deželi pospe-

ševati trtorejo in vinarstvo. Pred vsem velja to o podružnici v Krškem. Ista prireja predavanja in tečaje o cepljenji, kjer dobivajo udeležitelji premije in trte. L. 1895. na pr. razdelila je podružnica 135 vinogradnikom 75230 trt in 2313 gld. 20 kr. premij, s čimer se je 11·5 *ha* vinogradov obnovilo. Sploh krški okraj najbolj marljivo zasaja nove vinograde. V onih občinah tega okraja, ki so bile najpred okužene, ima že skoraj vsak vinogradnik svoj vinograd za pridelovanje ključev in svojo trtnico, tako da nekateri posestniki morejo oddajati po 20000 in tudi več ključev in bilf.

2. O trtnicah kmetijskih podružnic v Novem mestu in v Čatežu pri Veliki Loki, kakor tudi o trtnicah zasebnikov na grajščinah Raka in Impole, v Slinovcu pri Kostanjevici ter o drugih pridelavateljih pa deželni odbor nima natančnejih podatkov na razpolago.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

Kreta.

Vsa pozornost se sedaj obrača na boje na Kreti, ker je od tamošnjih razmer deloma odvisen evropski mir. Kreta je znana že davno v zgodovini. Najstarši grški zgodovinarji pripovedujejo, da je imela sto mest in je ondu vladal modri kralj Minos. Pozneje je Kreta večkrat menjala svoje gospodarje. Nekaj časa so na tem otoku hudo gospodarili morski roparji, katere so Rimljani zmagali 67. l. pr. Kr. roj. in si prisvojili ta otok. Po razdelitvi rimske države, je Kreta pripadala grškim cesarjem, katerim so jo odtrgali leta 823. Arabi. Niketoros Fokas si je zopet prisvojil Kreto in ostala je potem pri grškem cesarstvu, dokler križarji l. 1204. niso prisvojili Carigrada. Potem je prišla Kreta v roke Genučanom, pozneje pa Benečanom. Pod beneško vlado se je bila posebno povzdignila trgovina na Kreti. Leta 1645. so na otok prišli Turki. Popolnoma so si pa otok prisvojili še le 1668. leta. Posebno hud boj je bil za glavno mesto Kandijo. Trajal je tri leta. V teh bojih je bilo pobitih kacih 150.000 ljudij. Pod turško vlado je Kreta začela močno propadati. Krečani so večkrat poskušali z orožjem v roki osvoboditi se, a se jim ni posrečilo. L. 1824. je ustajo zatrl Ibrahim paša. Turčija jo je potem dala Mehemed Aliju za vojno odškodnino. Dolgo pa ni ostala pri Egiptu, 1841. leta se je morala vrniti Turčiji. Od 1865. do 1869. leta je bila ustaja na Kreti. Turkom je dala mnogo opraviti. Velevlasti so že tedaj Turčiji svetovale, naj odstopi otok Grški. Naposled je Omer paša ukrotil ustaše. Turčija je jim odpustila zaostale davke. Obljubila je pa tudi še druga zboljšanja, katere obljube pa ni držala. L. 1878. je na Kreti zopet bil ustanek, katerega je zatrl Muktar paša. Turčija je sedaj Krečanom dovolila neko samoupravo. Kreta je dobila vsaj narodni zastop, Grk Fotiades paša se je imenoval za generalnega guvernerja in v denarnih zadevah je Kreta bila samostojna.

Turčija se je kmalu jela kesati, da je Krečanom toliko dovolila. Preklicala dovoljenih preosnov ni nikdar. Samo od 1889. leta ni več sklicala narodnega sobranja in davke s Krete so jeli turški uradniki odpošiljati v Carigrad, za deželo se pa ničesa ni storilo. To je dalo povod novim ustajam. Lani je Turčija Krečanom obljubila zopet neko precej obširno samoupravo. Razen tega, da se je kristijan Berovič paša imenoval za generalnega guvernerja, se ni nič zgodilo. Neka komisija se je posvetovala o preosnovah, ki se naj upeljejo, a storilo se pa ni dosti. Začela se je bila že snovati neka žandarmerija iz tujcev, da bode skrbela za varnost v deželi. To pa turškemu sultanu ni ugajalo. Da bi ne bilo treba izvesti obljubljenih izboljšanj, so iz Carigrada našuntali krečanske mohamedance, naj se spuntajo. Turki so mislili, da velevlasti ne bodo priganjale na izvršitev preosnov na Kreti, če bodo videle, da je to povod pobojem. Toda sedaj so se malo zaračunale. Grška je poslala vojake in vojne ladije na Kreto in s tem krečansko vprašanje še le prav spravila na dnevni red. Kako se stvar reši, se sedaj še ne ve, a toliko je gotovo, da Kreta ne pride več neposredno pod turško vlado. V Carigradu jih seveda močno jezi, da so se stvari tako zasukale, a boja Grški se pa ne upajo napovedati, ker se boje, da začno proti njej vojno vse balkanske državice in se spuntajo kristijani v raznih pokrajih.

Kreta je podolgast otok v obsegu 8618 km^2, torej je nekoliko manjši kakor kranjska dežela. Obrežje je največ jako strmo, samo severno obrežje ima nekaj zalivov jako pripravnih za pristanišča. Po sredi je otok jako gorat. Nekatere gore so nad 2000 metrov visoke in samo v toplem poletju brez snega. Mej gorovjem so jako rodovitne doline. Otok ima dosti zdrave pitne vode in reke so pa le majhne. Podnebje je jako prijetno. Samo kadar po leti iz Afrike vleče južni veter, kaže na Kreti toplomer do 40° gorkote. Po zimi gre samo dež, kadar pade gorkota na 7°, pade sneg po gorah. Po letu na Kreti nikdar ne dežuje, a je navadno dosti rose. Zemlja je rodovitna. Posebno je Kreta že v starem veku slovela zaradi svojega vina, olja in medu. Tudi sedaj so to glavni pridelki, ki se s Krete izvažajo. Uspeva pa tudi raznovrstno južno sadje, pomeranče, limone, rožici itd. Krečansko vino je jako močno. Seveda pri sedanjih zmedenih razmerah je dežela slabo obdelana in se mora žito kupovati. Vinogradi so ob ustajah skoro vsi posekani ali požgani.

Prebivalcev ima Kreta 294.000. Mej temi je 205.000 pravoslavnih, 88.000 Mohamedancev, in nekaj katolikov, Armencev in židov. Po rodu so pa skoro vsi Grki, pravih Turkov je silno malo. Tudi vsi grški govore.

Na Kreti je 1 pravoslaven nadškof, 15 škofov, 156 mošej, 56 pravoslavnih samostanov, 7 bolnic, 8 tiskarn in 484 šol, mej temi 4 grške gimnazije. Časopisov izhaja na Kreti deset.

Poučni in zabavni drobiž.

Število Nemcev v Parizu se vedno krči. Po zadnjem štetji z dne 29. marca 1896 jih je bilo še 26.863, dočim jih je bilo l. 1891. še 30.000. Francozi so pač narod, ki ne trpe, da bi se oholi Nemci množili pri njih, kakor se žali večinoma godi pov od drugod. Ker pač v Parizu ne marajo za Nemce, izginevajo počasi.

Časopisi na Angleškem. V združenem kraljestvu Velika Britanija in Irlandija izhaja sedaj 2396 periodičnih časopisov. Od teh jih izhaja samo v Londonu 494. Na Angleškem samem izhaja 172 dnevnikov, v Wales-u 7, v Šotlandiji 17, na Irskem 13 in na britijskih otokih 3.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

(Konec.)

V šestnajsti seji dne 6. marca t. l. odgovarja dež. predsednik baron Hein na Hribarjevo interpelacijo glede nastanitve licealne knjižnice in pravi da namerava vlada zgraditi za to posebno poslopje, dotlej pa se vzamejo v to primerni prostori v najem. — Posl. Grasselli poroča o letnem poročilu dež. odbora in predlaga, da se odobri dotična točka in sprejmeta resoluciji: 1. Dež. odboru se naroča, poskrbeti, da bode državnim okrajnim, kakor deželnim okrajnim zdravnikom omogočeno, o priliki infekcijoznih boleznij pri izvrševanji svojega uradnega posla najpotrebnejša zdravila pri sebi imeti in jih takoj lahko bolnikom dajati. 2. Deželnemu odboru se naroča, zdravstvenim zastopom priporočiti, da poskrbe v slučaji infekcijoznih bolezenij poleg zdravniške pomoči in zdravil tudi za potrebno postrežbo. Posl. Pakiž nasvetuje še resolucijo, naj se v prihodnjem proračunu določi primeren znesek za uvedbo zdravniških uradnih dnij in sicer iz deželnega zaklada. Posl. dr. Schaffer se izreka proti tej resoluciji. Poročilo se na to odobri in sprejmejo vse nasvetovane resolucije. — Zbornica odobri še nadaljne točke poročila deželnega odbora. — Posl. Perdan poroča o deželnega odbora letnem poročilu „Deželna prisilnica“. Poročilo se odobri. — Posl Ažman poroča o deželnega odbora poročilu „šolstvo“ in predlaga resolucijo, da naj se na dekliških šolah v mestih in trgih nastavijo redovnice ali šolske sestre kot učiteljice, če se za to izreče okr. šolski svet. Posl. Pakiž nasvetuje resolucijo, naj dež. odbor za zgradbo nove 4 razrednice v Loškem potoku ustavi v proračunu za l. 1898 primeren prispevek. Poročilo se odobri in resoluciji sprejmeta. Posl. dr. Žitnik predlaga resolucijo, s katero se naroča deželnemu odboru, naj izposluje, da se naredba c. kr dež. šolskega sveta z dne 10. sept. 1895, št. 2139 premeni tako, da naj bode drugi dež jezik na stiri in večrazrednih ljudskih šolah obligaten učni predmet samo, če to zahtevajo razmere in tisti, ki šolo vzdržujejo. Posl. dr. Schaffer in dež. predsednik baron Hein sta proti resoluciji, posl. Hribar jo podpira. Zbornica resolucijo sprejme. — Perdan poroča o letnega poročila točki „Obrtni pouk“ in predlaga naj se odobri in izreče zahvala naučnemu ministerstvu in kranjski hranilnici za pospeševanje obrtnega pouka. Posl. Murnik utemeljuje nastopno resolucijo: Dež. zbor pozdravlja z veseljem namero naučnega ministerstva, ustanoviti v Ljubljani meh. tehnično šolo in se zaveže podpirati zavod po svojih močeh. Poročilo se odobri in sprejme, resolucija. — Odobri se tudi poročilo o točki „grmska šola“. — Na poročilo posl. Grasselli-ja o § 11 letnega poročila pojasni posl. Murnik, da dež. odbor predloži v prihodnjem zasedanji poročilo glede 3 % dež. posojila. Posl Hribar želi, da naj bi se dovolilo, da se 3 % dež. posojilo vknjižilo pred brezobrestnim posojilom. Govornik se spodtikuje nad večimi hibami glede poslovanja pri potresnih posojilih. Dež. predsednik baron Hein odgovarja.

Seja se je nadaljevala zvečer. V tajni seji se rešijo neke osebne zadeve. — Posl. dr. Papež poroča o uredbi stenografskega posla v deželnem zboru in stavi primerne predloge, ki se sprejmo. — Posl. baron Schwegel poroča o sistemizovanji novih stopenj pri deželni pomočni pisarni in dež. knjigovodstvu in predlaga, da se ustanovi nova stopnja kancijskega oficijala II razreda in dve novi stopnji računskih oficijalov II. razreda in se opusti stopnja akcesista. Predlog se sprejme. Posl. Kalan poroča o mestne občine ljubljanske posojilih za elektrarno in za topničarsko vojašnico ter predlaga: a) Deželnemu stolnemu mestu Ljubljani dovoljuje se za zgradbo elektrarne poleg 400.000 gld., za katerih najetje je deželni zbor v svoji XIV. seji dne 14. febr. 1895 dovoljenje dal, najeti še 13.600 gl. katere bode amortizovati v 42. letih ter obrestovati tako, da letna anuiteta za obrestovanje in amortizovanje ne bode presegala 5·25 %. b) Pod istimi pogoji dovoljuje se mestni občini ljubljanski za zgradbo topničarske vojašnice najeti posojilo do najvišjega zneska 432 400 gld. c) Za varnost posojila ad a) sme mest. občina ljublj. zastaviti elektrarno in dohodke iz nje; za varnost posojila ad b) pa topničarsko vojašnico in najemnino, katero bode vsakočasno dobivala od nje. d) Ko bi se ti posojili realizovati imeli po doštevnem kurzu pod pari, sme nominalni znesek posojila doštevnemu kurzu primerno zvišati; vendar pa skupni znesek teh dveh posojil in pa onega, ki je bilo za ljubljansko mestno elektrarno dovoljeno v XIV. seji deželnega zbora dne 14. februvarija 1895 v znesku 400.000 gld., ne sme presegati nominalnih 900.000 gld. — Predlogi se sprejmo. — Posl. dr. Papež poroča o stavbi dež. dvorca in predlaga, da naj se dež. odboru naroči, da predloži načrte inženerja Hraskega posebni ekspertizi in če jih ta odobri, da odda stavbo ponudbenim potom, a le če vsi stroški nebodo presezali 370.000 gld. Posl. Hribar ugovarja poročevalcu in zagovarja inženerja Hraskega Predlog finančnega odseka se na to sprejme. — Namesto odstopivšega deželnoodborskega namest. dr. Žitnika voli se posl. Kalan. — V komisijo v pospeševanje kredita za javna dela in podjetja volijo se posl. Luckmann, Hribar in Kalan. — Posl. Majaron poroča imenom odseka za volilno reformo o prenaredbi deželnozborskega volilnega reda z dotičnim zakonskim načrtom. Posl. dr. Žitnik izjavi imenom svoje stranke da ta ni za tajne volitve in da torej ne bo glasovala za prehod v specijalno debato. Deželnozborski volilni red naj se tudi drugače popravi. Predpravice veleposestnikom naj se omejijo. — Posl. baron Schwegel izjavi, da so njegovi somišljeniki za direktne in tajne volitve a ne, da bi se sicer predrugačile ustavne predloge volilnemu redu. Posl. dr. Tavčar polemizuje z dr. Žitnikom in očita njegovi stranki, da je predrugačila svoje mnenje, ker je vendar zmerom v svojem glasilu bila za tajne volitve. Na premembo volilnega reda glede predpravic veleposestnikov ni misliti ker brez sodelovanja teh ni mogoča ta prememba, a ti vendar ne bodo tako nespametni, da bi sebi pravice jemali. Posl. Kalan izjavlja, da je bil za svojo osebo vedno za tajne volitve, a zdaj se je podvrgel disciplini in se strinja z izjavo dr. Žitnika Govorili so še posl. dr. Žitnik, dr. Tavčar, Grasselli in poročevalec. Žitnikov predlog, naj se načrt izroči deželnemu odboru se je odklonil in prešlo v podrobno razpravo. Ker so pa katoliški poslanci zapustili dvorano, ni bilo v zbornici več postavne večine za glasovanje o volini reformi. Na predlog posl. dr. Tavčarja se je naročilu deželnemu odboru, da vnovič predloži v prihodnjem zasedanji načrt zakona. — Seja se na to zaključi in sklene deželnozborsko zasedanje.

— **Nadvojvoda Ludovik Viktor.** Dne 6. aprila opoludne dojde po gorenjski železnici nadvojvoda Ludovik v Ljubljano. Tu ogleda kot pokroviteljev namestnik avstrijske družbe „Rudečega križa“ pripravo in opravo tukajšnjega pomočnega društva „Rudečega križa“. Na večer zapusti nadvojvoda zopet Ljubljano.

— **Nezaupnica deželnemu poslancu.** Odbor občine Bled je izrekel zastopniku gorenjskih kmetskih občin v dež. zboru g. dež. poslancu Janezu Ažmanu, župniku v Gorjah nezaupnico, ker se ni, kakor je obljubil, potegnil pri volilni reformi za direktno in tajno volilno pravico na kmetih, temveč s svojim odhodom iz zbornice tudi pripomogel, da se o volilni reformi še niti razpravljati ni več moglo.

Stoletnica prihoda Francozov v Ljubljano. Dne 30. m. m. 1797 zjutraj ob $^1/_2$8. uri je bilo sto let, ko so došli prvič francoski vojaki v Ljubljano. Ljubljančani so se jih nekako prestrašili, vendar so pa takoj uvideli, da se uljudnega in prijaznega Francoza ni treba bati Ko je pa Napoleon izdal še jako pomirljivo proklamacijo na Kranjce, je sploh ponehalo vsako vznemirjenje.

— **Umrl** je dne 31. marca v Ljubljani stolni kanonik preč. gosp. Zeno baron Cirheimb v 57. letu svoje starosti. Naj v miru počiva!

— **Nesramnost tržaških iredentarjev.** Iredentarski obč. svet tržaški je brez vsakega utemeljenja razveljavil volitev g. Iv. Nabergoja občinskim svetnikom. Dasi ni bilo ugovora proti volitvi in je celo verifikacijska komisija predlagala potrditev, vendar je nestrpni šovinizem italijanski razveljavil popolno zakonito izvolitev. Namestništvo je ta sklep občinskega sveta anuliralo In kaj so sklenili tržaški iredentarji: pritožiti se proti odloku namestništva na ministerstvo in če treba tudi na upravno sodišče. Da ne morejo ničesar doseči vedo sami, a oni hočejo zakonom v obraz biti. Njih nesramnost presega že vse meje.

— **Razveljavljenje državnozborskih volitev.** Čuje se, da so mnogi poslanci mnenja, da državni zbor razveljavi volitev dr. Bartolija v Istri in ono Mauronerja v Trstu. Proti obema volitvama se je uložil protest Protest proti izvolitvi dr. Bartolija je podpisalo 5858 volilcev, onega proti Mauronerju 1324 volilcev. Tudi Slovenci spodnještajerskih mest in trgov so vložili protest proti izvolitvi dr. Pommerja.

— **Premeščenje.** Poveljnik žrebčarske postaje na Selu pri Ljubljani g ritmojster Valentin Chmelicky je premeščen v Drohowicze v Galiciji. Poveljstvo postaje se je izročilo ritmojstru gosp. Rihardu Merlth-u, ki je bil doslej nadvojvodi Karolu Ludoviku pridodeljen v službovanje

— **Premembe pri deželnih šefih.** Čuje se, da moravski namestnik baron Spens gre v pokoj. Na njegovo mesto ima priti štajerski namestnik marki Bacquehem in temu naslednik ima postati kranjski deželni predsednik baron Hein. Vest, da baron Hein postane štajerski namestnik se je zdaj že v drugič raznesla.

— **Poletni vozni red na gorenjski železnici.** V namen določitve poletnega voznega reda na gorenjski železnici, zlasti v namen uvedbe lokalnega vlaka, kakor je bil znani potresni vlak, vršilo se bode na željo državne železnice dne 3. aprila t. l. pri deželni vladi v Ljubljani posvetovanje, h kateremu so se povabili zastopniki interesovanih korporacij.

— **Na javni dražbi** se bodo dne 26. aprila pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani prostovoljno prodala na 50.028 gld. 10 kr. cenjena v zapuščinsko maso v Železnikih umrlega Fr. Gašperšiča spadajoča polovica železnega rudnika v Kopitovemgriču pri Borovnici.

— **Slovenskega gledališča** zadnja predstava letošnje sezije bo v nedeljo dne 4. aprila t. l Talijin hram se potem zapre do 1. oktobra t. l. ko se navadno prične sesija.

— **Volilni shod** je sklical za 25 dan marca t. l. mestni župan ljubljanski g. Ivan Hribar v Sokolovo telovadnico v Narodnemu domu, da poroča o svojem delovanji v deželnemu zboru. Obilo zbrani volilci zo izrekli zaupanje marljivemu poslancu

— **Umrl** je dne 25. marca t. l. v Trbojah pri Smledniku posestnik g. Jožef Keržič, načelnik cestnega odbora kranjskega, predsednik krajnega šolskega sveta v Trbojah ter lastnik zlatega zaslužnega križca s krono v 77. letu svoje starosti. Za javni blagor vnet pokojnik stekel si je posebnih zaslug za zgradbo smledniškega mostu. Vzornemu poštenjaku bodi časten spomin!

— **Umrl** je dne 30. marca v Metliki ondotni c. kr. notar Franc Štajer. Vrlemu rodoljubu bodi časten spomin!

— **Višjim nadzornikom južne železniee** v Trstu je namesto umrlega Thomas-a imenovan g Gottlieb Lieske.

— **Ljubljanska efektna loterija.** Za efektno loterijo ljubljansko, katere dohodek je namenjen v mestne regulacijske namene, je trgovinsko ministerstvo dovolilo, da bodo tudi poštni uradi razpečavali srečke.

— **Deželnega pomočnega društva »Rudečega križa« za Kranjsko** na dan 31. marca določeni občni zbor se zaradi nesklepčnosti ni vršil. Drugi občni zbor je sklican za danes ob 6. uri zvečer v magistratni dvorani.

— **Naši vojaki na Kreti.** Znano je, da so se evropske velevlasti dogovorile za skupno postopanje glede umirovljenja otoka Krete V smislu teh dogovorov je poslala tudi Avstro-Ogerska eden bataljon vojakov na Kreto in sicer drugi bataljon spodnještajerskega polka št 87 ki garnizuje v Trstu. Slovenci torej bodo pri skupnem delu velevlasti delovali za Avstro-Ogersko Batalijon ki šteje 22 častnikov in 656 mož in mu zapoveduje polkovnik G zek odšel je iz Trsta dne 25. marca pop Odhod je bil ob sviranji vojaške godbe in vojaštva in dostojanstvenikov ter obilo zbranega občinstva, prav ganljiv. Vrle slovenske vojake je odpeljala ladja „Elektra“, katero je spremljala ladija „Tiger“.

— **Kmetijski podružnici v Sodražici** je dovolil deželni odbor kranjski 100 gld. podpore v namen pospešitve sadjarstva v ondotni okolici.

— **Ljubljanski grad.** V seji centralne komisije za umetnost in zgodovinske spomenike so je naznanilo, da naučno ministerstvo prepušča ljubljanski grad mestni občini ljubljanski. Vendar pa mestna občina nima pravice poslopje prezidavati in glede na vnanjost in notranjost prenarejati, v kolikor se ne gre za zgolj adapticijo in prireditev prostorov Znano je, da se je ljubljanski grad vsled potresnih poškodovanj kot kaznilnica opustil, kateremu namenu sedaj pač ne bo nikdar več služil.

— **Zopet otrok zažgal.** Dne 22. marca pogorela sta Uršuli Zatler na Žalostnigori pri Mokronogi šupa in hiša, sosedu Karolu Kovačiču pa hiša Zažgal je šestletni deček prvoimenovane, ko se je igral z žveplenkami. Stariši pazite na otroke in skrivajte žvepljenke pred njimi.

— **Požar.** Dne 17. t. m. je zgorel v Grahovem skedenj posestnika Antona Krajca. Ogenj so najbrž otroci zanetili.

— **Bratomor.** Dne 20. marca je mej prepirom v neki gostilni pri Sv. Duhu pri Škofjiloki Blaž Hafner iz Grenca zabodel z nožem v roko svojega brata Janeza. Ranjenca so prenesli v bolnico, kjer je umrl.

— **Mrtvega novorojenca** so našli za nekim grmom na Kodeljevem pri Ljubljani. Brezvestno mater, ki je otroka zavrgla, zasledujejo.

— **Maček desetake razjedel.** Štedljiv mož na Brodu pod Šmarnogoro je imel v prešičjem mehurju spravljene štiri desetake. Mehur je skril v posteljo, prišel je maček blizu in razjedel mehur in desetake.

— **Za trgovce in industrijalce.** Narodno gospodarski pisatelj Aleksander pl Dorn na Dunaju izdajal bo trikrat na teden izhajajoč časopis z naslovom „Avstro ogerski konzularni dopisi“ (Oesterreichisch-ungarische Con.ular Correspondenz) kojega prva številka je že izšla. Namen tega časopisa je, udeleženim krogom domačih trgovcev kar najhitreje in v pregledni sestavi naznanjati vse, kar je iz trgovskih letnih in mesečnih, kakor tudi iz morebitnih specijalnih poročil c. kr. konsularnih uradov primerno za javno razglašenje. S tem bi se izdatno ustreglo že večkrat izraženim željam naj bi se hitrejše razširila v omenjenih poročilih navedena in za trgovski svet namenjena naznanila; zato tudi c. kr. ministerstvo za unanje stvari blagohotno podpira to podjetje ter mu daje na razpolaganje dotična konzularna poročila takoj po njih dospetju. Ravno tako je tudi c. kr. trgovsko minsterstvo pripravljeno povpeševati to podjetje ter uredništvu neposredno izročati poročilo c. kr. konzularnih uradov v inostranskih dobavnih razpisih in ponudbah. Opozarjamo torej vse interesovane kroge na list, s katerim je ustreženo stari, v državnem zboru in v delegaciji premnogokrat izrečeni želji.

— **Prememba v garniziji.** Leta 1897. se zvrše nastopna premeščenja: Pešpolk št. 87 pride iz Trsta v Pulj, pešpolk 97 iz Pulja v Trst, lovski bataljon št. 31 iz Gradca v Petrinjo, topničarski polk št. 8 iz Radgone v Gorico in topničarski polk št. 37 iz Gorice v Radgono.

— **109 let star veteran.** Te dni so pokopali blizu Češke Lipnice veterana Josipa Berudta, ki je bil dosegel lepo starost 109 let. Berudt se je bil porodil dne 4. decembra 1788, ter se dejanski udeležil vseh bitk proti Napoleonu I. Poslednja leta je čestitljivi starček živel v siromašnih okolščinah; njegovi znanci in sosedje — sami ubožci — dajali so mu najpotrebniše, toliko da starec ni trpel gladu.

— **Starostni predsedniki poslanske zbornice.** Odkar poslanska zbornica voli predsednika — zadnje imenovani predsednik je bil dr. Karol Giskra l. 1867 — je v vsem pri otvoritvi državnega zbora poslovalo 7 starostnih predsednikov. L. 1869 opat Zeidler, l. 1871 baron Pascotini, leta 1973 vitez d' Eivert, l. 1879 monsignor Negrelli, l. 1385 opat Posselt, l. 1891 dr. Smolka, l. 1897 vitez pl. Proskowetz. Od prve štirih imenovanih je bil d' Elvert, ko je bil starostni predsednik, 76 let star, Negrelli 84 let, Smolka 81 in Proskowetz 79 let.

— **Redek slučaj.** Trgovec Alfred Broelemann-Beurhaus v Ober-Blasewitz-u je čestital nemškemu cesarju Viljemu k viljemski svečanosti. Iz te čestitke je razvidno da se je Breolemann rodil istega dne, kakor car Viljem I., isti dan se je tudi oženil, kakor pokojni cesar, in isti dan, kakor cesarju, se je rodil tudi njemu prvi sin.

— **Važno uredbo** je razglasilo naučno ministerstvo; dovolilo je namreč, da se s 1. oktobrom 1897. l. vpišejo tudi ženske kot redne ali izredne slušateljice na modroslovnih fakultetah avstrijskih vseučilišč.

— **Trdo življenje.** L. 1849. je umrl na Angleškem admiral Willonghby, 89 let star. Govorili so o njem, da ima življenje bolj trdo, kakor je življenje 10 mačk. Tekom vojaškega življenja mu je prvrtalo telo 71 krogelj, 3krat so ga zadele granate in razen tega je bilo videti na njegovem telesu preko 200 praskotin, udarcev sablje ali uboda sulice ali pušice. In vkljub vsemu je umrl v visoki starosti na svoji postelji! Bitke pri Lipskem se je udeležil v ruski službi pod poveljstvom generala Kutuzova. V tej bitki mu je kroglja odtrgala desno roko. Ruska vlada mu je dovolila za vse življenje mirovino kakor ruskemu polkovniku. Razen desne roke je manjkalo Willonghbyju levo oko in odtrgana mu je bila polovica spodnje čeljusti.

— **Umor in samomor.** V Budimpešti je brodnik Pasha ustrelil svojo pasterko potem pa samega sebe.

— **Bacila pleše** je našel pariški zdravnik kožnih boleznij dr. Sabourand, ki je dognal, da ima bacil obliko velikega S ter da živi v lojevski plasti na glavi in na čelu, kjer uničuje koreninice las. Dr. Sabourand je našel tudi zdravilo za plešo, a ga še ni objavil

— **Narodi, ki ne poznajo poljubovanja.** So dežele, v katerih je poljubovanje skoro neznano. V mnogih pokrajinah daljnega vzhoda, v Birmi v raznih krajih Indije, Kitajske in Japonske potem na marsikaterih otokih v južnem morji se ljudje nikdar ne poljubijo. Mlade Japonke nimajo pojma o pomenu poljuba četudi imajo cvetoče ustnice in se znajo sladko smehljati. Marsikateri Kitajec in Indijanec ne misli na to, da bi svojo ljubimko poljubil in mati onih dežel pritisne svoje dete poč nežno na srce, ne dotakne se ji pa z ustnicami. Tudi Eskimi na daljnem severu ne poznajo poljubovanja. Ljubeči Eskimi drgnejo si le nos ob nos.

— **Povodenj.** Reka Misisipi v Ameriki je izstopila z bregov in je v nekaterih krajih na 40 milj daleč poplavila. Škoda je velikanska. Petdeset oseb je utonilo. Na tisočine ljudstva je zapustilo svoje domovje in zbežalo v varne kraje. Vremenska pisarna je opozorila ljudstvo, da bode voda še narasla. Tako ve povedati telegrafsko poročilo iz Amerike z dne 22. marca. Do danes je upati, da je voda že upala.

— **Uvedbe obligatorične kronske veljave.** Sedaj še v prometu se nahajajoči državni bankovci (okrog 112 milijonov) se bodo tekom l. 1897 popolnoma uničili in s 1. januvarijem 1898 se obligatorično uvede kronska veljava. Dotične zakonske načrte predložita avstrijska in ogerska vlada v kratkem postavodajalnim zborom.

— **Nezaspanost.** Zdravniki razločujejo troje vrst nezaspanosti. Prva se nahaja pri nemirnih naravah, ki pozno v noč in zgodaj zjutraj zopet delajo, ne da bi se jim posebno poznalo, da jim nedostaje počitka. Druga vrsta je pri ljudeh, ki so prav zelo vsled tega, ker vidijo posteljo, zopet vedri in se potem več ur trudijo, da bi zaspali. Tretja vrsta nezaspanosti je, da dotični sicer brzo zaspe, ali se zopet kmalu zbude in se po večurnem bdenji še le potem odpočijejo ko v drugič zaspe. Rabiti redno sredstva proti nezaspanosti vpliva slabeje, nego nezaspanost sama.

— **Naše časovno računanje.** Krščansko časovno računanje je letos še-le 1370 let staro. Rimski opat Dionigij Exiguus jo je sprožil l. 527 in je predlagal, da naj se vse javne listine datujejo počenši od „leta našega Gospoda“ od „včlovečenja Kristusovega“. Pa še-le prihodnja stoletja se je razširila ta časovna oddelba. Karl Veliki se je včasih posluževal po svojih listinah. S tem je prišla v rabo po Nemškem in Francoskem, kjer je bila v desetem stoletji že v splošni navadi. Na Angleškem so jo uveli z l. 816, v Španiji še le v ednajstem stoletji; Na Portugalskem se je ta časovna oddelba postavno uvela l. 1415. Sicer pa 1. januvar ni veljal splošno in povsod za začetek leta, temveč drugi dnevi: 1. marc v Florenci in Pizi in na Angleškem, velikanoč na Francoskem, božični dan v Italiji, Nemčiji in deloma tudi v Franciji in to še v prejšnjem stoletju. L. 1691 je papež Inocenc XII, določil, da se mora leto s 1. januvarjem pričeti. Še danes pričnejo novo leto krščanski kopti v Egiptu z 11. avgustom, sirijski kristjani s 1. septembrom in drugi zopet s 1. oktobrom.

— **Štrajki na Angleškem l. 1896.** L. 1896 je bilo na Angleškem 1037 štrajkov, l. 1895 pa 876. Število štrajkujočih je znašalo l. 1896 le 199,600, l. 1895 pa 263.758. Največ se je štrajkalo pri zidarskem obrtu in pa pri tovarnah za oblačilne izdelke. Pri 439 štrajkih je doseglo 74.100 delavcev popolen, pri 189 štrajkih pa 49.800 delavcev delen vspeh. 45 strajkov, katerih se je odeležilo 3900 delavcev je bilo brezuspešnih.

— **Samomor vsled krive prisege.** V Retzu je 24letni sin bogatega kmeta snubil že dlje časa deklico, ki je služila pri nekem posestniku. Ker je deklica njegove ljubavne ponudbe vedno odbijala, je ta razširil glas, da je ona v intimnem odnošaju s svojem gospodarjem in da se posledice tega odnošaja skoro pokažejo. Trdil je, da mu je deklica to sama povedala in da vsled tega tudi ne more z njune ljubezni nič biti. Radi tega je deklica tožila fanta. Pri razpravi je fant prisegel, a ona mu je pri razpravi v obraz rekla, da je po krivem prisegel. Tudi priče so ga ostro prijemale vsled tega. Fanta od tega dneva ni bilo več videti in našli so ga čez nekaj dni obešenega. Dobili so pri njem pismo, v katerem prosi deklico, da naj mu odpusti storjeno pregreho, katero je itak s smrtjo opral.

— **Peti svetovni poštni kongres** se bo sešel dne 5. maja t. l. v Washingtonu v Ameriki. Prvi kongres je bil l. 1874 v Brnu, l. 1878 je bil kongres v Parizu, l. 1885 v Lisaboni in l. 1891 na Dunaji. Vsak kongres je prinesel kaj novega glede jednotne uredbe svetovnega poštnega prometa. Leta 1874 se je uredila pisemska pošta, leta 1878 je prinesla vrednostna pisma in poštne nakaznice, l. 1885 poštno naročilno službo. l. 1891 pa poštno časopisno službo Peti svetovni kongres se bo največ bavil z tranzitnimi povračili pri pisemski pošti K svetovni poštni zvezi pridruži se zdaj tudi Kitajska.

Koliko se pojé mesa? Edna oseba pojé povprečno mesa na leto: V Avstraliji 111·6 kilogramov, v Zjedinjenih državah 54·4, v Angliji 47·6, v Švediji in Norvegiji 39·5, v Franciji 33·6, v Belgiji, v Nizozemski in Nemčiji 31·3, v Avstriji 29, v Španiji 22·2, v Rusiji 21·8 v Italiji 10·4 *kg*.

— **Za pošiljalce živil v Turčijo.** C. kr. trgovsko ministerstvo je tukajšno trgovsko in obrtniško zbornico opozorilo na predpis, da so vsa za uvoz v Turčijo odmenjena živila podvržena zdravstvenopolicijskemu nadzorstvu, in da je zlasti za klobase, šunke in drugo meso le takrat dovoljen uvoz, če spremlja pošiljatev oblastveno izpričevalo o izviru, ki se mora pokazati turškim carinskim organom.

— **Pogrezajoče se mesto.** Premogarsko mesto Wyoming v Penzilvaniji se je jelo pogrezati dne 1. marca in to tako brzo, da se je poštno poslopje v teku ednega dne vdrlo za 25 čevljev. Ednako je z drugimi poslopji, ki se pogrezajo v zemljo in rušijo v razvaline.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 27. marca. t. l.: 71, 12, 4, 2, 13.
V Trstu dne 27. marca. t. l.: 60, 58, 4, 67, 41.
V Pragi dne 1. aprila. t. l.: 59, 23, 75, 55, 58.

Tržne cene

V Ljubljani dne 31. marca 1897. Pšenica gld. 8 50 kr. rž gld. 6·50 kr., ječmen gld. 5.50 kr., oves gld. 6·50 kr, ajda gld. 7·— kr., proso gld. 7·— kr., turšica gld. 5·— kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12·— kr., fižol gld. 10·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Dobro izučen

mežnar,

krepak, star 24 let, lepega obnašanja, želi v kako večjo mežnarijo v službo vstopiti in to takoj. Kdor bi ga želel vsprejeti, naj se obrne pismeno na

Alojzija Rojšeka,

v Širmanskem hribu. Pošta Litija.

Pristno brnsko sukneno blago.

Jeden odrezek 3·10 *m* dolg zadostuje za jedno obleko za gospoda in velja le

gld.	3·10	iz dobre	pristne ovčje volne
»	4·10	» »	
»	4·80	» »	
»	6 —	» najboljše	
»	7·74	» fine	
»	9·—	» finejše	
»	10·50	» najfinejše	

1 odrezek za črno salonsko obleko gld. 10·—

Blago za vrhne suknje, loden, peruvien, dosking. Blago za državne in železniške uradnike, grebenčasto in ševejot blago, razpošilja po tovarniških cenah kot reelno in solidno dobro znana (7)

sukno-tovarniška zaloga

Kiesel-Amhof v Brnu.

Vzorce pošlje zastonj in poštnine prosto. Pošiljatve po vzorcih.

Pozor! P. n. občinstvo se opozori, da se blago veliko ceneje dobi, ako se naravnost od nas naroči, kakor pri prekupcih. Tvrdka **Kiesel-Amhof v Brnu** razpošilja vsako blago po **pravih tovarniških cenah** brez krojaškega prebitka, kar zasebne naročnike zelo oškoduje.

V svrho varnosti občinstva pred nič-vrednimi ponarejanji nosim od sedaj nadalje to-le oblastveno registrovano varstveno znamko.

Jedino pravi

Balsam

(Tinctura balsamica)

iz lekarne pri „angelju varhu“ in tovarne farmacevtičnih preparatov

A. Thierry-ja v Pregradi

pri Rogatec-Slatini.

Preskušen in potrjen od zdravstvenih oblastev. (12)

Najstareje, najpristneje, najceneje ljudsko domače zdravilo, ki uteši prsne in plučne bolesti in želodečni krč itd. ter je uporabno notranje in zunanje. V znak pristnosti je zaprta vsaka steklenica s srebrno kapico, v katero je vtisnjena moja tvrdka **Adolf Thierry, lekarna „pri angelju varhu“.** Vsak balzam, ki ne nosi zgoraj stoječe **zeleno tiskane** varstvene znamke, naj se odkloni kot čim cenejo tem nič vrednejo ponaredbo **Pazi naj se torej vedno natančno na zeleno varstveno znamko, kakor zgoraj! Ponarejalce in posnemovalce svojega jedino pravega balzama, kakor tudi prekupce nič vrednih ponarejenih, občinstvo varajočih drugih balzamov, zasledujem najstrožje sodnijskim potom na podlagi zakona o varstvenih znamkah. Kjer se ne nahaja zaloga mojega balzama, naj se naroči direktno in naslovi: Na angelja varha lekarno A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatec-Slatini.** 12 malih ali 6 dvojnih steklenic stane franko vsake avstro-ogerske poštne postaje 4 krone, v Bosno in Hercegovino 12 malih ali 6 dvojnih steklenic 4 krone 60 vinarjev. Manj kot 2 majhnih ali 6 dvojnih steklenic se ne razpošilja. Razpošilja se samo proti predplačilu ali poštnem povzetju.

Pazi naj se vedno natančno na zgorajšno zeleno varstveno znamko, katera mora nositi v znak pristnosti vsaka steklenica.

ADOLF THIERRY, lekarnar

v Pregradi pri Rogatec-Slatini.

Kdo pije

Kathreiner-Kneippovo sladno kavo?

Meni diši najbolje!

Vsak, kdor hoče svoje zdravje ohraniti in utrditi, pa ob enem noče pogrešati prijetnega kavinega užitka. Bobova kava je, kakor znano, škodljiva, ker preveč živce razburja; ako se jej pa Kathreinerjeva primeša, jej odvzame škodljive učinke.

Vsak jo pije, ki se ne čuti prav zdravega. Posebno za take, ki bolehájo na živcih ali v želódcu, izkazala se je Kathreinerjeva kava, čista brez primesi, v tisočerih slučajih kot najboljša, najzdravejša in lahko prebavljiva pijača.

Vsak otrok in vsaka ženska naj pije Kathreinerjevo kavo, ki je tečna in se prilega slabemu in rahlemu telesu, naj bo že čista ali mešana z bobovo kavo. S svojim prijetnim, milim okusom se kmalo vsem prikupi.

Vsak, ki hoče pri gospodarstvu kaj prihraniti in vender uživati okusno in zdravo kavo, naj si kupi Kathreinerjevo kavo. Naj bo čista ali mešana z bobovo, ugajala bo pa okus vsakomu.

Kathreiner-Kneippova sladna kava je v resnici zdrava družinska pijača, čist prirodan plod v celih zrnih, iz najboljšega slada izdelana in po Kathreinerjevem, v vseh deželah priznanem in od najveljavnejših strokovnjakov preskušenem načinu z okusom prave bobove kave prekisana. Kathreinerjeva kava združuje toraj v sebi prijetni okus ptuje bobove kave in vse od zdravnikov priznane dobre lastnosti domačega slada.

Prošnja: Kdor noče biti goljufan in oškodovan, naj pazi pri nakupu na varnostno znamko in na obliko na strani naslikanega izvirnega zavoja z imenom *Kathreiner.*

Zavoji brez imena **„Kathreiner"** niso pristni.

Odgovorni urednik: August Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.